

Kovář, Michal

Ediční poznámka

In: Pražák, Richard. *Josef Dobrovský : hungarista a ugrofinista*. Kovář, Michal (editor).
Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 9-10

ISBN 978-80-210-9266-2; ISBN 978-80-210-9267-9 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140959>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Ediční poznámka

Stat profesora Richarda Pražáka *Josef Dobrovský. Hungarista a ugrofinista* otiskujeme podle strojopisu s názvem *Josef Dobrovský jako hungarista a ugrofinista* a v roce 1966 v rámci oslav stého výročí založení brněnské univerzity a jako připomínku jednoho z jejích významných pedagogů. Německojazyčný variant téhož textu, *Josef Dobrovský als Hungarist und Finno-Ugrist*, vyšel v edici *Spisy University J. E. Purkyně v Brně* v roce 1967 (sv. 122, přístupný on-line z adresy digitální knihovny Masarykovy univerzity). Českojazyčný strojopisný text je tedy pravděpodobně originál, jež profesor Pražák do němčiny přeložil a také dále upravil. Úpravy jsou ovšem poměrně malé. Oproti německému vydání chybí v děkovné pasáži Úvodní poznámky například jméno profesora Vladimíra Skaličky a dále některé odkazy na další literaturu (například v poznámce 79 První kapitoly: *Andre Bojtár, „Zur Frage der Ausgestaltung der neuzeitlichen Literatursprachen in Osteuropa“*, *Studia Slavica* 1964, tomus X, fasc. 3-4, str. 405-424; *Emil Niederhauser, „The problems of bourgeois transformation in Eastern and South-Eastern Europe“*, *Nouvelles études historiques*, Budapest 1965, str. 565-580.).

Část českojazyčného textu, a to výňatky ze Čtvrté kapitoly, jsem již otiskl v oslavném sborníku textů Richarda Pražáka *Má maďarská cesta – Česko-maďarský kontext středoevropských kulturních dějin* (Balassiho institut – Nemzeti kulturális alap – Masarykova univerzita, Brno 2014, eds. Róbert Kiss Szemán a Mészáros Andor). Ve sborníku je otištěn i překlad titulární stati profesora Pražáka *Má maďarská cesta*, v níž zpětně hodnotí i výsledky svého bádání o Dobrovského přínosu světové ugrofinistice.

Kapitolu pátou profesor Pražák otiskl s malými úpravami jako článek „Dobrovský a Kazinczy“ ve *Sborníku prací Filosofické fakulty brněnské university*, řada D17/18, str. 45-60, v roce 1971.

V přepisu zohledňuji autorovy rukopisné korektury a textové doplňky.

S ohledem na plynulost četby rozepisují jednoslovné zkratky stol. > století (v tomto případě jde o sjednocení zápisu, neboť autorova volba v textu kolísá), r. > roku, tzv. > takzvaný, např. > například, hr. > hrabě a další, stojící především na začátku syntagmat. Ponechávám zkratky víceslovné na konci frází, například ad. anebo aj., a kvůli stručnosti zkratku srov. v poznámkách.

Sjednocuji zápis slov *linguistika/lingvistika > lingvistika*, *archiv/archív > archív* (zde podle několikaletých ručních oprav v samotném strojopise lze usoudit, že autor preferoval tuto variantu), *recense/recenze > recenze*, *specielní/speciální > speciální*, *Pešt/Pešť > Pešť* (dtto), *intenzivní/intenzivní > intenzivní* (dtto).

Upravuji některé, již v době vzniku textu zastaralé prepoziční a jiné vazby na spřežky (při čemž > přičemž, tak zvaný > takzvaný, zatím co > zatímco) a opravuji interpunkci dle současných pravidel.

Slovosled a jiná, převážně stylistická – lexikální a valenční –, specifika autorská zůstávají zachována. Sem patří i bohemizovaná, dnes nepříliš používaná toponyma, například *Jáger* (*Eger*). Přesto i jejich užívání v textu kolísá, a to na úrovni třídy (profesor Pražák nepoužívá české názvy například pro *Győr* či *Göttingen*). Obdobně neupravuji slovakismy u slovenských reálií. Výjimkou z obou výše uvedených pravidel je změna z *Bratislava* na *Pressburg* v odkazech na starší zdroje. Zde má však změna oporu v pozdějším, německém vydání. Beze změny ponechávám i starší formy etnonym. A konečně nechávám autorovo vlastní skloňování maďarských proprií, obzvláště antroponym, ačkoli u mnoha jmen by mělo být skloňování s ohledem na absenci diftongů v maďarštině, a tudíž s ohledem na pozici švu mezi posledními dvěma slabikami, jiné, např. *Tolnaiho* namísto *Tolnaie*.

Neupravuji ani odkazy na Pražákova vlastní díla, ačkoli někdy v odkazech píše o sobě ve třetí osobě jako o Pražákovi, jindy zase v osobě první. Tento rys je doložen i v německém vydání.

Kurzívou odlišuji tituly monografií a periodik a cizí slova. Profesor Pražák tituly periodik i monografií graficky odlišoval uvozovkami, nicméně ne vždy.

K výrazným textovým změnám se odhodlávám jen v případě zjevné inkongruence či absence predikátu a po srovnání s autorským německým překladem. Jde o následující změny:

„Pro poznání česko-maďarských vědeckých vztahů mají velký význam korespondence Ribayova soustředěna ve sbírkách Miklóse Jankoviche, jež tvořily součást fondu *Levelek* (Dopisy) v Národním muzeu

v Budapešti a dnes jsou deponovány v rukopisném oddělení tamní Széchényiho knihovny.“ > „Pro poznání česko-maďarských vědeckých vztahů má velký význam korespondence Ribayova soustředěna ve sbírkách Miklóse Jankoviche, jež tvořily součást fondu *Levelek* (Dopisy) v Národním muzeu v Budapešti a dnes jsou deponovány v rukopisném oddělení tamní Széchényiho knihovny.“

„Nové národně politické a duchovní otázky, kteřé vykryštovaly z ideového a společenského kvasu 18. století v jeho druhé polovině i v habsburské monarchii, kde u hnutí jednotlivých malých národů, probouzejících se k plné emancipaci, byly dobové společenské problémy vždy posuzovány z hlediska celonárodních zájmů.“ > „Nové národně politické a duchovní otázky vykryštovaly z ideového a společenského kvasu 18. století v jeho druhé polovině i v habsburské monarchii, kde u hnutí jednotlivých malých národů, probouzejících se k plné emancipaci, byly dobové společenské problémy vždy posuzovány z hlediska celonárodních zájmů.“

Profesor Pražák vložil do bibliografického seznamu zjevně jen stati, jež použil. V poznámkách však odkazuje i na další texty, z nichž si lze doplnit znalosti o vedlejších tématech. Odkazy na tyto texty do seznamu použité literatury nedoplňuje.

Oproti německému vydání chybí ve vydání českém český, ruský a německý abstrakt a jmenný rejstřík. V německém vydání autor vynechal relevantní komentovaný úryvek z Dobrovského *Reise nach Schweden und Russland*, jež zde přetiskují. Obě německojazyčné Dobrovského stati z příloh opravují dle původních vydání.

Knihu doplňuje osobně laděná předmluva dcery profesora Pražáka, mé ctěné kolegyně a přítelkyně Markéty Hejkalové, jíž tímto děkuji.

Michal Kovář